

Harasztiné Bata Zsuzsanna, ny. óvodapedagógus
Budapest

Fókuszban a gyermek és a művészet?

A válasz egyértelmű: **IGEN!**

A DEÁK 17 GYERMEK ÉS IFJÚSÁGI MŰVÉSZET GALÉRIA-ban¹ a Magyar Gyermekirodalmi Intézet két lelkes szervezője, munkatársa: Wittman Ildikó és Sándor Csilla Mária ezt tűzte ki célul.

A Főváros Önkormányzat fenntartásával működő galéria állandó és időszakos kiállítások, képző- és iparművészeti tárlatok, szakmai beszélgetések és különböző művészetpedagógiai foglalkozások szervezésével járul hozzá a 3 és 23 év között (milyen tág időszak!) a fiatalok **tehetséggondozásához és művészeti neveléséhez.**

Ezekben a napokban a 2015-ös év könyvkiadásából és az elmúlt 5 év legjobb anyagából válogatott össze a Magyar Gyermekirodalmi Intézet (2011-ben jött létre) egy kiállításnyi anyagot. A nyolctagú szakmai zsűri feladata, hogy együttműködve, tanulságokat levonva, hasznosságra törekedve összegezze mindazt, ami meghatározóan ÉRTÉK -es. A kiállított sok száz sikeres illusztrált, különböző korosztálynak is javalt könyvből kiválogat 50-et, aztán toplistára tesz ebből 25 kötetet, majd szűkítve a kört, 5 kötetet jutalmaz díjjal.

Nem első alkalommal történik ez. **Már 2001-ben a Csodaceruza Magazin Szerkesztősége célul tűzte, hogy a gyermekirodalmi kiadványokból minél többre fel kell hívni az olvasók figyelmét.** Valójában nyomtatott formában jelenik meg a Csodaceruza Magazin az előfizetőknek, állami támogatás nélkül azonban nehéz nagy példányszámban kiadni, ezért a következő oldalakon lehet gyorsan elérni a kedvelt folyóiratot:

- facebook.com/Csodaceruza
- twitter.com/Csodaceruza
- csodaceruza@gmail.com
- facebook.com/gyermekirodalom
- www.gyermekirodalom.hu
- mgvintezet@gmail.com

Kérdésemre: - Mit tekintenek értéknek a kiválasztásnál és a zsűrizésnél?

Wittmann Ildikó elmondta:

- döntés előtt vitáznak, érvelnek, írók és illusztrátorok, kiadót kritizálnak és védnek meg és
- a következő a meghatározó számukra: - **Fontos a szöveg, a vizualitás.** Lényeges, hogy mi marad meg az olvasó emlékezetében: Mi kedves számára? Ami egyszer "fogyasztható, de felejthető" könnyű irodalom? Élvezetes, de nem akar többet, csak egyszeri szórakoztatást? Ami borzongat?
- Lényeges az, hogy a könyv minden eleme alá van-e rendelve a harmóniának, új ismeretet hoz-e vagy régihez hozzász-e valamit?

Kérdésemre: Hogyan lesz a gyermekből olvasóközönség?

¹ 1052 Budapest, Deák Ferenc utca 17/I. emelet

Wittmann Ildikó elmondta, hogy mindig a felnőtt irányít. A szülő ízlése, a szülő nevelése, a felnőttek tájékozottsága látszik meg azon, hogy a gyermek mikor jut először könyvhöz. A cél az lenne, hogy már csecsemőkortól kapjon a gyermek színes lapozót, képi anyagban érthetőt. Az elmúlt 10 év alatt változott a szülők gyermekvállaló kora, ízlése, figyelme. A szülő tájékozottságát azonban segítheti a kiadó ajánlata és a pedagógusok már az óvodában, később az iskolában, a könyvtárakban is segítséget adnak ehhez. **Hihetetlen ereje van a példamutatásnak Ha a szülő nem olvas, akkor egy mintával kevesebb van a gyermek előtt.** Akár minden napra jutna könyv egész évben, annyira sok kötet jelent meg és jelenik meg folyamatosan. Arról nincs reprezentatív felmérés, hogy mennyire fontos az olvasás, de megérinteni, megcélozni lehet akár reklámfogásokkal felnőtteket és a gyermekeket is. Törvény van már arra, hogy direkt nem lehet reklámozni egy -egy kiadót, egy -egy kötetet, ez ellehetetlenítené a többi kiadót.

Vannak újból megjelentetett kötetek, melyek 30 évvel ezelőtt is sikeresek voltak. Varga Katalin Gógös Gúnár Gedeon könyve vagy Csukás- könyvek Réber illusztrációkkal, elfogadva akár az absztrakt látványt is. Tudjuk, hogy Réber önfejű ember, saját művészeti nyelve van, amit maga teremtett meg.

Remek szövegeken nőtt fel a szülőgeneráció. A jelen kortárs irodalom modern illusztrálót azonban nehezebben fogadja el a szülő, és csak a gyermeket lehet vele megcélozni, ugyanis a gyermeknek nem fontos a túlzott díszlet, a színes háttér, képes hozzágondolni a szöveghez saját képzelte világát, egyszerűbb illusztrációk láttán is.

Wittmann Ildikó azt mondja, hogy a szülő a legjobbat akarja, de nagyfokú félelem van benne, -és ez gerjesztett dolog,- a tartalommal szemben. A szülő félti a gyereket pl. az Andersen mesékben fellelhető drámai tartalomtól, a gyermek azonban nem fél, ha a mesélő szeretetét érzi át hallgatás közben. Információt kap egy távoli világból s a mesetudat átsegíti a nehézségeken. Nem kell mindig happy end

Amerikai irodalomtörténet, Maria Nyikolajevna figyelt fel arra, hogy nem feltétlen szükséges a meséknél a szerencsés befejezés. A mai világban a gyermek már érzi, hogy még sem fordulhat mindig minden jóra. Ha meg tudjuk vele beszélni, akár vitatni is, akkor nem érzi pesszimistának a helyzetet. Szeretné, ha sikeres lenne a főhős, de meg kell értenie, hogy a nehéz helyzetekből is ki lehet jönni tanulságok árán.

Kérdésekre, hogy **kell -e ismernie a szülőnek vagy a gyermeknek az Író korát magánéletét?** Könnyebb-e megérteni a mesékben feszülő drámát, ha jobban ismerjük a szerző múltját?

Wittmann Ildikó szerint fontos adalék, fontos szempont ez, mert az az írónak lehet küzdelmes a gyermekkor, családi háttere, elismertsége, anyagi helyzete, boldog vagy boldogtalan lelki- érzelmi élete. Ez az önreflexio benne lehet egy műben. Ez napjainkban is így van kortárs meseíróknál vagy regényíróknál. (lásd Lázár Evin, Lackfi János)

A kiadónak, könyvterjesztőnek küzdelem az élete, a célja az, hogy a szülőt rávegye a mindennapi dolgok megvásárlása közben, hogy a könyvnek van értelme és legyen ott a palettán mint érték. Lehet hogy sokba kerül? Fel kell mérni, hogy a jelen világban mennyi rövidéletű, minimális hasznosságú holmit megvesz a gyermekének, amit a gyermek csak pillanatig akar birtokolni, s aztán feleslegessé válik. **A könyv hozzájárul a teljes személyiség kibontakozásához. Pszichológusok, szakemberek által bizonyított, hogy napi szinten, akár rutinosan, de a könyv segít a pihenésnél, az esti elalvásnál. Nem üres időtöltés az olvasás.**

Az esélyesek közül választok ki számomra fontos köteleket.

Lapozók:

- **Ilyenek a számok** (Egy elefánt, Egy virág. Tessloff Babilon kiadó (Jó játék a számok megismerésére)

- **Ilyenek az ellentétek**, Nagy-kicsi, gyors-lassú. Tessloff Babilon kiadó (Jó játék az ellentétek megismerésére)
- **Tamás Zsuzsa: Kicsi Mimi és a Kökény Ovi**. Illusztrálta Horváth Ildikó, Naphegy Kiadó (Kicsi Mimi nagy változás előtt áll. Nyuszi mama úgy dönt, hogy elköltöznék és a kicsinyének óvodába kell járnia) www.naphegykiado.hu
- **Bob Logan: A Kád tenger kapitánya**. (Egy fehér szakállú tengerész bóbiskol a hajón és bejárja a titokzatos tengert. De milyen hajón utazik a tengerész? a fürdőszobai kádban?)
- **Radnóti Blanka: Borisz bemutatkozik** www.naphegykiado.hu. (Egy kutyáról van szó a bájos kötetekben, egy keverék fajtáról, mert anyja dalmata és apja labrador, így lesz belőle”dalmador”)
- **Borisz világgá megy..., Borisz, a szuperhős**
- **Berg Judit: Lenge mesék**. Timkó Bíbor rajzaival.
- **Tavasz a Nádtengeren; Nádtengeri nyár, Ősz a Nádtengeren** (ahol megváltozik az élet, amikor a vándormadarak megpihennek, majd továbbrepülnek és téli álomra hajtja fejét minden a nádasban).
- **Miklósi Anna: Barátfülűek** - meseregény, Szirmai Cecilia rajzaival. Naphegy Kiadó. (A tartalomból: Két kisfiú balatoni nyara, humorral, valóságosan és képzeletben.)

Ismertető jellegű kötetek:

- **Az ókori Egyiptom 30 másodpercben**. **Cath Senker** visszavisz a fáraók korába, olyan mint az időutazás
- **Óceánia 30 másodpercben**. Vizes téma kis biológusoknak, Korallzátonyok, Cunami, mélység, a tengeri élet világa.
- **Találmányok 30 másodpercben**. **Mike Goldsmith** könyve zseniális. Iránytű, repülő, internet, rádió, telefon, kerék, lézer, antibiotikum, stb.
- **A világűr 30 másodpercben**. **Cline Gifford** könyve **30 másodpercben**. Csillagközi téma, Tejútrendszer, bolygók, űrszonda, távcsövek, fekete lyukak.
- **Boldizsár Ildikó: Mesék az élet csodáiról**, Takács Mária illusztrációival, Magvető Kiadó. (Szeretet, szerelem, önmegismerés, bátorság, próbák)

Meseválogatás különböző népek meséiből:

- **A három szegfű**- spanyol mese,
- **A kék tenger szépséges lánya** - finn mese,
- **A szelek ura** - szibériai mese,
- **Az arany sakktábla** - olasz mese,
- **Világszép Nádszál kisasszony** - magyar mese
- **Krudy Gyula: Gyémánt mese** Szimonidesz-Kovács Hajnalka illusztrációja, Holnap Kiadó www.holnapkiado.hu (Aranyeső jótündér kívánságokat teljesít.
Mesecímek: A hold leánya, A tűz paripája, Vén Vajú fekete fia, A kisfiú és a törpe, A három Mihály.
- **Varró Zsuzsa: Áfonyka**. Varró Dániel versbetéteivel. Domján-Udvardy Melinda illusztrációival, Holnap Kiadó (Áfonyka erdei tündér, a benépesülő erdőben kalandokat él át, majd a magasban átrepül fölötte és visszatér a Gyöngyvirágos Tölgyesbe.)
- **Papírbabák** (Lélegzetelállítóan szép történet egy kislányról és az 5 papírbabáról. (Mondanivalója: Amíg együtt van az öt papírbaba, minden örömteli, amikor előjön egy kislány)

és gonoszodva szétvágja papírfecnikre a papírbabákat, akkor ezzel bánatot okoz. A mesében azonban minden jóra fordul, a kis papírdarabok összetapadnak és vidáman énekelve az ég felé szállnak. A kislány felnőtt, és emlékezetében ott marad örökre az a gyermekkor, amikor boldog volt az egyszerű játékaival, a papírbabákkal.

- **Balázs Panna: Csuumviz** www.manokonyvek.hu (9 éves kislány minden napjai a víz közelében környezetvédelemre való felhívással)
- Főzőcske: **Kereki Noémi: Gyerekcipőben a konyhában.** Kiskukta szakácskönyv, Csipet Kiadó www.facebook.com/Csipetkiado 50 recept gyermeknyelven játékosan, látványosan
- **Sami Malila: MUMIN Szakácskönyv, Északi ízek (finn szerzőtől).** Illusztrátor: Tove Jansson (Muminvölgy lakói képzeletbeli alakok. a receptek 4 tagú családnak szólnak: Konyhai rejtelmek, lakomák, Csoda ital meghűlésre, Éhes mumi rakott krumplija, Desszert bogyókból, Pöttöm rebarbarás tortája, Takarításnap leve, Kóklászbóklász elmélkedő leve, Ingyensiklandozó hagymás pite).
- **Jeli Viktória: A varázsfuvola** Ráfusz Kinga illusztrációival, Pagony Kiadó. (Emmanuel Schikander történetén alapul a Mozart-i Varázsfuvola -mint opera. Ez a mai gyermekeknek szóló történet az eredeti rövidített változata az élet nagy próbáiról. Taminonak, a hősnek bizonyítani kell, hogy legyőzi saját kishitűségét, képes ellent állni a harcban a pusztításnak, kiállja a hallgatás próbáját, a bölcsesség próbáját, a szerelemben is megmarad tisztának, jutalma tehát a tiszta szívű Pamina, Sarastro a Nap urának leánya.

A díjazott könyve sorsa hamarosan eldől, addig is a fentieket ajánlom olvasásra gyermekeknek és felnőtteknek.

(2016. január 26.)